

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бойко В.Б.,

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри правосуддя
Сумського національного аграрного університету*

УДК 349.22

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2021.1.4>СПІВВІДНОШЕННЯ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ
ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ

Постановка проблеми. Конституція України зобов'язує нашу державу захищати права і свободи людини та громадянина, але в складній економічній ситуації працівники далеко не завжди ризикують захищати гарантовані законодавством трудові права та вступати в конфлікт із роботодавцем, бо працівник перебуває в безпосередній залежності від нього. Проблема надійного забезпечення захисту трудових прав працівників надзвичайно загострилася в умовах сьогодення, а тому потребує наукової розробки, оскільки саме в цій сфері спостерігається велика кількість різноманітних порушень, що провокує трудові спори, плинність кадрів та трудову міграцію. В умовах розвитку ринкової економіки захист трудових прав працівників є основою належного розвитку економіки в державі, оскільки трудова діяльність і трудова сфера є рушійними чинниками розвитку суспільства загалом. Досягнення максимальної захищеності трудових прав працівників можливе лише у разі наявності ефективного функціонування відповідного юридичного механізму, який повинен відображати загальнолюдські цінності, враховувати досвід світової цивілізації, спиратися на політичні, економічні, національні та культурні особливості і традиції нашої країни, чим сприяти її становленню як демократичної, соціальної та правової держави. Забезпечення належного дотримання положень Конвенції про захист прав людини, її основоположних свобод безпосередньо пов'язане з трудовим правом, із правовим регулюванням трудових прав і обов'язків, а також із їх соціально-правовим захистом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питання захисту трудових прав працівників та його юридичних форм свого часу були предметом досліджень Н.Б. Болотіної, В.Я. Бурака, С.Я. Вавженчука, Г.С. Гончарової, С.О. Іванова, І.Я. Кисельова, Р.І. Кондратьєва, В.В. Лазор,

Л.І. Лазор, О.А. Лукашевої, М.В. Лушнікової, А.Р. Мацюка, Ю.П. Орловського, П.Д. Пилипенка, П.М. Рабіновича, В.Г. Ротаня, О.Ф. Скакун, В.М. Скобелкіна, О.В. Смирнова, О.Є. Соніна, Н.М. Хуторян, Г.І. Чанишевої та інших учених.

Ринкові реформи та відповідні зміни, що відбулися у сфері організації праці за роки незалежності України, дали поштовх для поступового оновлення трудового законодавства. Останнє, відображаючи потреби власників підприємств та працівників, досягнення науки і практики, буде сприяти демократизації суспільного життя, розширювати можливості договірних засад в організації праці, встановлювати соціальну справедливість у суспільстві. Однак навіть повна адаптація українського законодавства до міжнародних нормативно-правових актів, які закріплюють міжнародні стандарти у сфері праці, ще не означатиме, що такі права реалізуються на практиці, адже таке закріплення трудових прав у законодавстві є лише сходинкою в загальному механізмі їх забезпечення.

Мета статті – на підставі аналізу наукової літератури (з урахуванням досягнень науки трудового права, узагальнення правозастосовної практики) з'ясувати основні проблеми судового захисту трудових прав працівників, визначити правові аспекти вдосконалення цього захисту, виробити пропозиції щодо усунення суперечностей, заповнення прогалин, зміцнення гарантій та поліпшення правового статусу суб'єктів трудових правовідносин. Об'єкт дослідження становлять соціально-трудова відносини, пов'язані з потребою в захисті трудових прав працівників в умовах реформування трудового законодавства і приведення його у відповідність до європейських стандартів. Предметом дослідження є теоретичні та практичні проблеми правових засад судового захисту трудових прав працівників відповідно до національного та міжнародного законодавства.

Виклад основного матеріалу. У системі прав людини одне з найважливіших місць посідають трудові права, тобто можливості людини реалізувати свої здібності, задовольняти власні потреби шляхом розпорядження своєю здатністю до праці, забезпечувати собі життя на гідному рівні. Виникнення та реалізація трудових прав опосередковується наявністю певних трудових правовідносин. Трудові правовідносини включають багатогранний комплекс трудових прав і обов'язків як працівника, так і роботодавця, що вможливує порушення їх трудових прав. Ці порушення можуть бути із боку як роботодавця, так і працівника.

Спираючись на положення загальної теорії права, досліджувати питання правового регулювання захисту трудових прав працівників можливо, якщо провести їх аналіз системно, глибоко та всебічно, звернувшись до проблеми механізму правового регулювання. Правове регулювання – це дія права на суспільні відносини за допомогою певних юридичних засобів, зокрема й норм трудового права. Саме держава повинна максимально захистити трудові права працівників. Це безпосередньо витікає зі змісту Конституції України [1], яка значною мірою їх поширила, привівши у відповідність до міжнародних принципів, норм та стандартів.

Проблема реалізації та охорони трудових прав працівників стає досить гострою, тому необхідно знайти більш ефективні форми і засоби захисту трудових прав. Як зазначає В.С. Венедіктов, у країні продовжують мати місце непоодинокі випадки порушення трудових прав громадян (незаконне звільнення працівників, несвоєчасна виплата заробітної плати, надання неоплачуваної відпустки). На деяких підприємствах недержавної форми власності трудові відносини не оформлюються згідно з чинним законодавством: працівників приймають на роботу без укладання трудового договору та відповідного запису в трудовій книжці; умови трудових договорів значно погіршують становище працівників порівняно з нормами законодавства про працю. «Поширення порушень прав працівників різко знижує рівень їх мотивації, заважає активізації трудового потенціалу країни в цілому, примушує найбільш активних громадян України шукати перспективи щодо працевлаштування за кордоном» [2, с. 8].

О.Ф. Скакун, розглядаючи систему гарантій прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в демократичній державі, під гарантіями розуміє систему соціально-економічних, мо-

ральних, політичних, юридичних умов, засобів і способів, які забезпечують їх фактичну реалізацію, охорону та надійний захист. Соціально-правовий механізм забезпечення (реалізації, охорони та захисту) прав і свобод людини – це система засобів і чинників (способів), що забезпечують необхідні умови поваги до всіх основних прав і свобод людини, які є похідними від її гідності. Механізм реалізації прав людини включає заходи, спроможні створити умови для реалізації прав і свобод людини; механізм охорони – заходи з профілактики правопорушень для утвердження правомірної поведінки особи; механізм захисту – заходи, що призводять до відновлення порушених прав неправомірними діями і відповідальності особи, яка вчинила ці правопорушення. Формами правового захисту громадян від неправомірних дій органів виконавчої влади та їх службовців є такі: загальносудова, адміністративна, адміністративно-судова (остання характерна для країн Європи і полягає у створенні спеціальних судів з адміністративних прав) [3, с. 187–196]. У поняття захисту суб'єктивних трудових прав включається і діяльність уповноважених державних органів із попередження і припинення порушених трудових прав [4, с. 522].

У теорії права суб'єктивне право визначається як передбачена для вповноваженої особи в цілях задоволення її інтересів міра можливої поведінки, забезпечена юридичними обов'язками інших осіб [5, с. 341]. Ознаками суб'єктивного права є: а) свобода поведінки в межах, установлених нормою права; б) можливість для особи користуватися певним соціальним благом; в) повноваження виконувати певні дії і вимагати відповідних дій від інших осіб; г) можливість звернутися до суду для захисту порушеного права [6, с. 35].

Людина, громадянин, індивід мають бути найважливішими цінностями суспільства, тому права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Лише за таких обставин можливий подальший розвиток людської цивілізації. Тому важливим аспектом у цьому процесі є надійна правова охорона та захист прав і свобод людини.

Уважаємо, що правова охорона і захист – це різні за змістом поняття. Під охороною прав прийнято розуміти всю сукупність правового забезпечення певних відносин; це правове регулювання відносин, які складаються в процесі діяльності, починаючи з виникнення цих відносин і завершуючи їх припиненням. Захистом же

будь-яких суб'єктивних прав є правове забезпечення недоторканості, їх непорушності, а в разі порушення – застосування заходів примусового характеру, спрямованих на відновлення цих прав.

Суб'єктивні трудові права працівників – це матеріально зумовлені та забезпечені державою і правом можливості працівників працювати з метою володіння соціальними благами, що передбачені законодавством про працю. Вони в процесі свого існування проходять стадії володіння і реалізації. На цих стадіях їм властива єдина структура суб'єктивного права, яка в загальній теорії права визначається сукупністю таких можливостей, як визначена поведінка суб'єктів права; користування визначеним соціальним благом; вимоги визначеної поведінки від зобов'язаних осіб; звернення за захистом до примусової сили держави у разі порушення права.

Б.Ю. Тихонова зазначає, що охорона прав – це сукупність різноманітних заходів, ужитих органами державної влади і громадськими об'єднаннями і спрямованих на попередження порушень прав людини або усунення перешкод, які не є правопорушеннями, на шляху до реалізації її прав. Інакше кажучи, охорона прав діє до моменту й під час їх реалізації, але до їх порушення. У такий спосіб держава попереджує порушення прав людини й охороняє їх від останнього, створює умови для превентивного усунення перешкод у їх здійсненні. Захист прав, на відміну від охорони, спрямований на відновлення вже порушеного права, адже стосовно зобов'язаної особи це примусовий, але законний засіб відновлення порушеного права людини вповноваженими особами або правозастосовними органами [7, с. 11, 15].

Поняття «захист прав» і «охорона прав» мають і різне наповнення у відповідних нормативних актах, а також їх по-різному трактують фахівці теорії права. Тому в аналізі їх співвідношення треба виходити з практичної спрямованості інституту захисту трудових прав людини та створення дієвих механізмів їх реалізації. Ще в 1972 році Б.К. Бегічев звернув увагу на те, що правоохоронна діяльність держави пов'язана із застосуванням як засобів відповідальності за скоєне правопорушення, так і засобів захисту, які не є засобами відповідальності. З огляду на це, у юридичній літературі поряд з інститутом відповідальності виділяється ще один інститут, спрямований на охорону суспільних відносин, – захисту [8, с. 222].

Реформування трудового законодавства має забезпечити захист не тільки прав і свобод пра-

цівника і роботодавця, а й інших законних інтересів. Сьогодні вони відображені в об'єктивному праві або витікають із загального змісту юридичних приписів. О.Ф. Скакун розглядає механізм правового регулювання як складний процес, який складається з певних стадій. Перша стадія визначає загальну дію юридичних норм, які регламентують умови виникнення прав та обов'язків, повноважень та відповідальності суб'єктів. Друга стадія пов'язана з виникненням конкретних суб'єктивних прав і обов'язків, тобто з виникненням правовідносин. Необхідною умовою цієї стадії, як уважає автор, стає юридичний факт (система фактів), із яким норми права пов'язують настання юридичних наслідків. Третя стадія виникає у разі неправомірної поведінки суб'єкта. «Правовою підставою цієї стадії є правопорушення, а також норми права, що встановлюють санкції за скоєні правопорушення, які визначають порядок застосування відповідальності. Державні органи і посадові особи реалізують свою компетенцію шляхом розслідування обставин скоєння правопорушення, встановлення і покарання винних, а інша сторона – правопорушники – повинна зазнати позбавлення державно-владного характеру за скоєнні правопорушення» [9, с. 546].

Отже, ми погоджуємося з наявною науковою думкою про те, що перша (найважливіша) стадія механізму правового регулювання пов'язана з правовою регламентацією правового статусу суб'єкта захисту трудових прав. Це етап, на якому проходить розроблення, формулювання юридичних норм як загально-обов'язкових правил поведінки на певній стадії трудових правовідносин, визначається правове положення суб'єктів трудового права. На другій стадії на підставі норм права та за наявності юридичних фактів виникають суб'єктивні права і юридичні обов'язки суб'єктів трудових правовідносин. Тобто загальні приписи правових норм трансформуються в конкретну модель поведінки конкретних суб'єктів. Як правило, стадія виникає з моменту виникнення трудових правовідносин. Третьою стадією є реалізація суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. На цьому етапі правове регулювання досягає своєї цілі, тобто дозволяє використати права та виконати обов'язки. На думку В.В. Лазарева, вказана стадія вже виходить за межі правового регулювання (яке обмежується забезпеченням механізму дії права засобами регулювання поведінки) й охоплюється іншим поняттям – правореалізацією [10, с. 151].

В.В. Копейчиков вважає, що у поняття «охорона прав» слід включати сукупність різноманітних заходів, що спрямовані на попередження порушення прав, ліквідацію причин і умов, що сприяють здійсненню порушень прав, а також усунення перешкод у реалізації прав [11, с. 187]. В.Ю. Тихонова наголошує на тому, що основним методом охорони прав є метод переконання, а для захисту прав – метод примусу [7, с. 12]. С.С. Алексєєв у поняття «захист прав» включає державно-попереджувальну діяльність, спрямовану на «відновлення порушеного права, забезпечення використання юридичного обов'язку» [12, с. 18]. Про захист прав як діяльність відповідних органів, яка спрямована на відновлення порушених чи оспорюваних (оскаржуваних) суб'єктивних прав та інтересів, що охороняються законом, звертає увагу А.Н. Завадська [13, с. 187]. С.А. Чернишов зазначає, що «правова охорона як найбільш широке поняття охоплює і правовий захист, який є можливістю відновлення порушеного права, а також застосування заходів державного примусу до осіб, які посягають на право громадянина» [14, с. 67]. На думку М.В. Вітрука, різниця між поняттями «захист прав» і «охорона прав» полягає в тому, що охорона права охоплює профілактичні заходи, які застосовуються після правопорушення. «Такий підхід позитивний у тому сенсі, що він спрямований на відокремлення профілактичних заходів від власне охоронних. В іншому зміст охорони і захисту прав і свобод громадян збігається» [15, с. 12]. Т.В. Іванкіна під захистом трудових прав працівників розуміє сукупність матеріально-правових заходів, організацію та поновлення порушених трудових прав громадян, а також відшкодування спричиненої такими порушеннями шкоди [16, с. 523].

Під захистом, на нашу думку, слід розуміти передбачений законом вид і міру можливого або обов'язкового впливу на суспільні відносини, які зазнали протиправних дій, із метою поновлення порушеного чи невизнаного права. Види захисту можна розглядати залежно від способів захисту, форм та суб'єктів здійснення такої діяльності.

Забезпечення прав та законних інтересів можна також розглядати і як нормативне їх закріплення, і як створення відповідного механізму для їх реалізації, і як саму реалізацію. Захист тут виглядає як поновлення порушеного права. Так, В.І. Щербина, досліджуючи функції трудового права, зазначає, що «проблема розмежування охоронної та захисної функцій трудово-

го права полягає у різному тлумаченні термінів «охорона» і «захист». Особливо різноманітним є використання у законодавстві та міжнародно-правових актах терміна «захист». Далі науковець зазначає, що «в умовах визнання України демократичною, соціальною і правовою державою цю проблему треба розглядати дещо ширше. Уявляється, що захисна функція трудового права – це нормативно-гарантований захист інтересів людини в процесі праці в широкому розумінні цього терміна. Дослідження захисної функції трудового права в нових соціально-економічних умовах дає підстави говорити про таке. Захисна функція виражається у правовому впливі на ті групи відносин, які пов'язані із забезпеченням належного соціального середовища для людини, що перебуває у трудових відносинах, захистом здоров'я працівника, підтриманням його фізичних і моральних сил, установами високого рівня умов праці та вирішенням його соціальних проблем. Формування захисних норм трудового права починається саме з Конституції України. Саме конституційні норми окреслюють спектр дії захисної функції трудового права. Зміст захисної функції трудового права не обмежується межами захисту прав та інтересів працівників державними органами чи громадськими організаціями. Це значно звужує розуміння значення захисної функції трудового права. Зміст її є значно ширшим і впливає зі змісту конституційної норми про людину як найвищу соціальну цінність, із гарантованості її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканості і безпеки» [17, с. 169–170].

На думку П.М. Мартинова, правовідносини в механізмі правового регулювання захисту трудових прав працівників виконують такі функції: а) закріплюють коло суб'єктів захисту, на яких поширюється дія юридичних норм; б) закріплюють конкретну поведінку суб'єктів трудових правовідносин, якої вони повинні або можуть дотримуватись; в) уможливають приведення в дію спеціальних засобів забезпечення юридичних обов'язків, а у разі необхідності – застосування заходів державного примусу з метою захисту трудових прав [18, с. 282].

І.П. Лаврінчук щодо цього зазначає: «Якщо механізм правового регулювання визначається в цілому як система всіх державно-правових (юридичних) засобів владного впливу на суспільні відносини, то під захистом прав розуміють застосування примусових заходів впливу вповноваженою особою або компетентними державними органами та громадськими орга-

нізаціями щодо здійснення (забезпечення реалізації) порушених прав і зараховують його до останнього стану механізму праворегулювання» [19, с. 22].

Висновки і перспективи. Підсумовуючи позиції науковців у питанні співвідношення понять охорони і захисту трудових прав працівників, можна стверджувати, що правова охорона і захист – це різні за змістом поняття. Охорона прав – це сукупність правового забезпечення певних відносин, їх правове регулювання, починаючи з виникнення цих відносин і завершуючи їх припиненням. Захистом же будь-яких суб'єктивних прав є правове забезпечення недоторканості, їх непорушності, а в разі порушення – застосування заходів примусового характеру, спрямованих на відновлення цих прав.

Перспективи інституту захисту трудових прав, його законодавчого закріплення слід пов'язувати з формуванням відповідної глави у майбутньому Трудовому кодексі України. У ній може бути використано як досвід Трудового кодексу Російської Федерації, де в одній главі вміщено нормативний матеріал про захист трудових прав працівників, вирішення трудових спорів та відповідальність за порушення трудового законодавства, так і досвід вітчизняного Цивільного кодексу, в якому чітко визначено і право на захист прав й інтересів, і форми його здійснення, а також закріплено відповідні механізми (залежно від суб'єктів захисту, якими є суди, органи влади та самоврядування, Уповноважений Верховної Ради з прав людини, самозахист) і правові наслідки поновлення прав.

Досягнення максимальної захищеності трудових прав працівників можливе лише за умов ефективного функціонування відповідного юридичного механізму. Саме за його допомогою досягається системність і взаємодія різних способів, засобів та форм, покликаних забезпечити захист трудових прав працівників. Подальший розвиток суспільних відносин та ефективність їх правового регулювання в умовах ринкової економіки не є можливим без здійснення відповідної правової реформи в аспекті гармонізації трудового законодавства України із законодавством європейських країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Венедіктов В.С. Проблеми науки і практики трудового права України в сучасних умовах ринкової економіки. *Актуальні проблеми науки трудового права в*

сучасних умовах ринкової економіки: матеріали наук.–практ. конф. (Сімферополь, Автономна Республіка Крим, Україна, 19–20 травня 2003 р.) Харків : НУВС, 2003. С. 6–14.

3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с.
4. Трудовое право России: учебник / под ред. С.П. Маврина, Е.Б. Хохлова. Москва : Юристь, 2003. 560 с.
5. Корельский В.М. Теория государства и права : учеб. пособие для вузов. Москва : НОРМА – ИНФРА, 1998. 570 с.
6. Лукашева Е.А. Общая теория прав человека. Москва, 1996. 520 с.
7. Тихонова Б.Ю. Субъективные права советских граждан, их охрана и защита : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Москва, 1972. 22 с.
8. Бегичев Б.К. Трудовая правосубъектность советских граждан. Москва : Юрид. лит-ра, 1972. 248 с.
9. Скакун О.Ф. Теория государства и права: ученик. Харьков : Консум, 2000. 704 с.
10. Лазарев В.В. Общая теория права и государства : учебник. Москва : Юристь, 1999. 520 с.
11. Копейчиков В.В. Роль и функции советского государства в создании благоприятных условий для реализации прав граждан в условиях развитого социализма. Москва : Юрид. лит-ра, 1983. 187 с.
12. Алексеев С.С. Общая теория права. Москва : Юрид. лит-ра, 1981. 360 с.
13. Завадская А.Н. Реализация прав граждан в условиях развитого социализма. Москва : Юрид. лит-ра, 1983. 222 с.
14. Пристанский Л.И. Социалистический образ жизни, права и право-сознание личности. *Охрана прав личности в социалистическом обществе: сборник Труды моск. высш. шк. милиции.* Москва : МВСМ, 1977. № 1. С. 9–13.
15. Мерзин Б.Н. Категория охраны прав граждан. Тарту, 1977. 34 с.
16. Чернышев С.А. Гражданско-правовая защита авторских прав. *Советское государство и право.* 1984. № 2. С. 67.
17. Витрук Н.В. Обеспечение и охрана советской милицией конституционных прав и свобод граждан. Москва : Академия МВС СССР, 1988. 117 с.
18. Маврин С.П., Хохлов Е.Б. Трудовое право России: учебник. Москва : Юристь, 2002. 560 с.
19. Скобелкин В.Н. Обеспечение трудовых прав в СССР. Москва : Юрид. лит-ра, 1987. 208 с.
20. Щербина В.І. Розмежування охоронної та захисної функцій трудового права. *Трудове право України в контексті європейської інтеграції: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 25–27 травня 2006 р.)*. Харків : Українська асоціація фахівців трудового права, Харківський національний університет внутрішніх справ, 2006. С. 506.
21. Мартинов П.М. Механізм правового регулювання захисту трудових прав працівників. *Форум права.* 2010. № 2. С. 283–288.
22. Лаврінчук І.П. Засоби юридичного захисту трудових прав. *Захист соціальних прав людини і громадянина в Україні: проблеми юридичного забезпечення: матеріали наук.–практ. конф. (Київ, 30 січня 2003 р.)*. Київ : МП Леся, 2003. С. 18–23.

Бойко В.Б. СПІВВІДНОШЕННЯ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ

У статті розглядаються зміст та співвідношення понять охорони та захисту трудових прав працівників. Наводяться підходи науковців різних галузей права та країн до вивчення цих понять, проводиться аналіз чинного законодавства України. Формулюються рекомендації щодо внесення змін до трудового законодавства.

Так, автором обґрунтовується, що захист та охорона трудових прав працівників належать як до головних категорій, так і до головних завдань трудового права. Наразі питання змісту і співвідношення цих понять є дискусійними та такими, що не мають чіткого визначення. Сформувався декілька груп поглядів на поняття охорони та захисту трудових прав працівників, висловлюються інколи діаметрально протилежні думки: від тієї, що ці поняття є схожими до думки про те, що одне зі згаданих понять є ширшим та, відповідно, охоплює інше.

Сучасні тлумачні словники та словники синонімів нерідко розглядають ці поняття саме як синоніми, тобто взаємозамінювані терміни.

Цю проблему поглиблює і те, що в чинному законодавстві терміни «охорона» та «захист» нерідко вживаються разом. Як приклад можна навести Конституцію України, Цивільний кодекс України, закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону культурної спадщини» тощо. Відсутність єдиного підходу до визначення згаданих термінів, розуміння цих термінів негативно впливає на правозастосування, обрання суб'єктами трудових правовідносин ефективних форм та способів захисту своїх прав та інтересів, потребує тлумачення норм права.

Автор статті доводить, що правова охорона і захист – це різні за змістом поняття. На його думку, охорона прав – це сукупність правового забезпечення певних відносин, їх правове регулювання, починаючи з виникнення цих відносин і завершуючи їх припиненням. Захистом же будь-яких суб'єктивних прав є правове забезпечення недоторканості, їх непорушності, а в разі порушення – застосування заходів примусового характеру, спрямованих на відновлення цих прав.

Перспективи інституту захисту трудових прав, його законодавчого закріплення слід пов'язувати з формуванням відповідної глави у майбутньому Трудовому кодексі України. У його проекті проглядається застосування лише терміна «захист».

Пропонується також використати досвід Трудового кодексу Російської Федерації, а також досвід вітчизняного Цивільного кодексу, в якому чітко визначено і право на захист прав і інтересів, і форми його здійснення, а також закріплено відповідні механізми залежно від суб'єктів захисту, правові наслідки поновлення прав.

Ключові слова: трудові права, право на захист, охорона трудових прав, захист трудових прав.

Boiko V.B. CORRELATION OF AND DIFFERENCE BETWEEN THE CONCEPTS OF “GUARDING” AND “PROTECTING” THE EMPLOYEES’ LABOUR RIGHTS

The article deals with the content and correlation of the concept of “guarding” and “protecting” the employees’ labor rights. It provides scientists’ points of view on these concepts who work in various branches of law in different countries. Besides, the article carries out an analysis of the current legislation of Ukraine. Furthermore, recommendations for the introduction of amendments to the labor legislation are formulated.

In particular, the author substantiates that the protection and guarding the employees’ labor rights relate to the main categories as well as the main objectives of labor law. Currently, the content of these concepts, as well as their correlation are debatable and do not have a clear definition. Several groups of views have been formed on the concept of “protection” and “guarding” the employees’ labor rights, sometimes diametrically opposite opinions are expressed: from the fact that these concepts are similar to the idea that one of the mentioned concepts is broader and, accordingly, covers the other. Modern dictionaries and dictionaries of synonyms often consider these concepts as synonyms, i.e. interchangeable terms.

This problem is aggravated by the fact that in the current legislation the terms “protection” and “guarding” are sometimes used side by side. Examples include the Constitution of Ukraine, the Civil Code of Ukraine, the laws “On Environmental Protection”, “On Protection of Cultural Heritage”, etc. Consequently, the lack of a unified approach to the definition of these terms, the understanding of these terms negatively affects law enforcement, the choice of effective forms and methods of protection of their rights and interests by the subjects of labor relations requires the interpretation of the rule of law.

The author of the article argues that legal guarding and protection are different concepts. In his opinion, the guarding of rights is a set of legal support for certain relations, their legal regulation, including the emergence of these relations and their termination. Protection of any subjective rights is the legal provision of their inviolability, and in case of violation – coercive measures aimed at restoring these rights must be applied.

The prospects for the institution of labor rights protection, its legislative consolidation should be connected with the formation of the corresponding chapter in the future Labor Code of Ukraine. Its draft considers the use of the only term “protection”. It is also proposed to use the experience of the Labor Code of the Russian Federation, as well as the experience of the domestic Civil Code, which clearly defines the right to protection of rights and interests and forms of its implementation, establishes appropriate mechanisms depending on the subjects of protection as well as legal consequences of rights restoration.

The author notes that achieving maximum protection of workers' labor rights is possible only if the relevant legal mechanism functions effectively. It is with its help that the system and interaction of various methods and forms designed to ensure the protection of workers' labor rights is achieved. Further development of public relations and the effectiveness of their legal regulation under the conditions of market economy is impossible without the implementation of legal reform, harmonization of labor legislation of Ukraine with the legislation of European countries.

The legal mechanism of protection of employees' labor rights is a dynamic organism of a society's legal system. For its effective functioning and ensuring the rights and freedoms of every employee, it is necessary to legislate the basic human rights norms of the conventions and recommendations of the International Labor Organization, to ensure the compliance of national legislation with the norms of international law. There is a need to intensify the activities of bodies responsible for control and supervision of compliance with labor legislation, as well as law enforcement agencies that must protect the employees' legal rights and interests in labor relations. The legal tool for solving the relevant human rights problems is an objective law, expressing the social value of labor law as a regulator of labor relations.

Key words: labor rights, right of defense, protection of labor rights, defense of labor rights.